

Vergaderjaar 2024–2025

36 180

Doen waar Nederland goed in is – Strategie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Nr. 133

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSHULP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 februari 2025

Dit kabinet stelt het belang van Nederland weer voorop, ook binnen de portefeuille Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp.¹ Dit past ook bij de veranderende machtsverhoudingen in de wereld. Wij gaan de zaken anders aanpakken.

Ten eerste voeren we forse bezuinigingen door op ontwikkelingshulp: vanaf 2027 2,4 miljard euro structureel. Zonder deze bezuinigingen zou het budget voor ontwikkelingshulp op de BHO-begroting in 2029 zijn doorgegroeid naar 6,1 miljard euro. Door de afspraken uit het Hoofdpijnenakkoord blijft er in 2029 een budget over van 3,8 miljard.² Onderaan de streep daalt het percentage dat Nederland uitgeeft aan ontwikkelingshulp van 0,62% van het bruto nationaal inkomen in 2024 tot 0,44% in 2029.³

Daarnaast maken we het beleid relevanter voor Nederlandse belastingbetalers: we koppelen ontwikkelingshulp uitdrukkelijk aan de belangen van Nederland.

Daarbij is het belangrijk om realistisch te blijven. Nederland is een land met sterke schouders en een uitstekende internationale reputatie, maar we kunnen niet alle problemen van de wereld met ontwikkelingshulp oplossen. Bovendien mist ontwikkelingshulp in zijn huidige vorm focus; het is te versnipperd om maximaal effectief te zijn.⁴

Dit kabinet maakt daarom duidelijke keuzes. Onze inzet gaat zich richten op drie Nederlandse belangen: handel en economie, veiligheid en

¹ Deze Kamerbrief beschrijft de kabinetsplannen voor ontwikkelingshulp. Een aparte Kamerbrief over het Nederlandse handelsbeleid verschijnt dit voorjaar.

² Het volledige budgettaire overzicht vindt u in de bijlage.

³ Zie HGIS-nota 2025 en begroting Rijksoverheid 2025.

⁴ OESO-DAC Peer Review Netherlands development cooperation, 2023

stabiliteit, en migratie. Deze belangen behartigen we met programma's en diplomatieke inzet op gebieden waar Nederland in uitblinkt: watermanagement, voedselzekerheid en gezondheid.

We gebruiken dus onze sterke punten om te bereiken wat wij belangrijk vinden. Dit doen we in een beperkt aantal landen, veelal in de nabijheid van Europa. In die landen doen we ertoe en maken we verschil.

We stoppen op termijn met projecten gericht op gendergelijkheid, beroeps- en hoger onderwijs, en sport en cultuur. Daarnaast verminderen we onze inzet op klimaat, maatschappelijk middenveld en multilaterale samenwerking. Dit doen we met respect voor lopende contracten.

Uiteraard blijven we humanitaire hulp bieden aan mensen in nood. Humanitaire hulp blijft een belangrijk onderdeel van het Nederlands buitenlandbeleid, met een substantieel budget dat daarvoor beschikbaar is.⁵

In het kort: we gaan ons meer richten op onze belangen, en op de thema's die deze belangen ondersteunen. Daarbij zoeken we nadrukkelijk samenwerking waar zowel Nederland als ontvangende landen van profiteren. Hiermee willen we bijdragen aan meer welvaart, meer stabiliteit en minder migratie in de regio's waar Nederland actief is. Want daar kunnen we met ontwikkelingshulp een waardevolle bijdrage aan leveren.

Zo steunen we niet alleen de landen en mensen die dat het meest nodig hebben, maar investeren we ook in onszelf.

Leeswijzer

Voor deze beleidsbrief hebben we gericht overlegd met het bedrijfsleven, kennisinstellingen, experts, jongeren en maatschappelijke organisaties in Nederland en enkele partnerlanden. De tekst is ook afgestemd met betrokken departementen.

De brief is als volgt opgebouwd:

- **Hoofdstuk 1** gaat over de inzet op de Nederlandse belangen: doen wat goed is voor Nederland.
- **Hoofdstuk 2** gaat over de inzet op kernthema's: doen waar Nederland goed in is.
- **Hoofdstuk 3** gaat over onze inzet op humanitaire hulp: doen wat nodig blijft.
- **Hoofdstuk 4** beschrijft hoe Nederland te werk gaat.
- **Hoofdstuk 5** laat zien hoe de bezuinigingen zijn opgebouwd en welke keuzes zijn gemaakt.

Bijlage:

- De bezuinigingsopgave BHO 2026–2030.

⁵ Het kabinet stuurt begin 2025 een Kamerbrief Humanitaire Hulp naar de Tweede Kamer waarin dit verder wordt uitgewerkt.

1. Doen wat goed is voor Nederland

Nederland blijft zich inzetten voor de sociaal-economische ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden. Ook helpen we mensen in nood. Deze inzet is in lijn met de duurzame ontwikkelingsdoelen.⁶ Maar de manier *waarop* we dit doen verandert. We gaan doelgerichter te werk: we focussen op wat aansluit bij de Nederlandse belangen én de behoeften van de landen waarmee we samenwerken. Onze eigen belangen zijn daarbij het uitgangspunt: handel en economie, veiligheid en stabiliteit, en migratie.

1.1 Handel en economie

Nederland is een handelsland bij uitstek. Onze welvaart is voor ruim een derde afkomstig van wat Nederlandse ondernemers in het buitenland verdienen. Dat willen we vooral zo houden, en het liefst nog uitbreiden. Daarvoor moeten we ook in groeimarkten investeren, zoals die in Afrika. Dat continent heeft een jonge en steeds beter opgeleide beroepsbevolking en beschikt over een rijkdom aan waardevolle grondstoffen.⁷

Door hulp, handel en investeringen sterker aan elkaar te verbinden, kan ontwikkelingshulp bijdragen aan ons verdienvermogen. Zo snijdt het mes aan twee kanten: we creëren kansen voor onze bedrijven, en in lage- en middeninkomenslanden groeien de economie en werkgelegenheid.

Ook hier kiest het kabinet voor meer focus: we willen eraan bijdragen dat landen waarmee we samenwerken uitgroeien tot handelspartners. Daarom investeren we – waar mogelijk met het Nederlandse bedrijfsleven – in verbetering van regelgeving, versterking van lokale bedrijven, betere infrastructuur, het wegnemen van handelsblokkades en training van werknemers.

Verder blijven we inzetten op betere toegang tot financiële dienstverlening, onder meer via de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO en via Invest International, dat zich vooral richt op het Nederlandse bedrijfsleven. Met het oog op het belang van leveringszekerheid, investeren we ook in duurzame energie. Waar dat onze slagkracht of invloed vergroot, werken we samen met internationale (financiële) instellingen, zoals de Verenigde Naties, de Wereldbank en de EU.

Voortbouwen op bestaande relaties

We bouwen voort op bestaande relaties die we met landen hebben, maar richten ons daarbij steeds meer op wat zij ons te bieden hebben. Dit kan ervoor zorgen dat de focus van ons werk binnen die landen verschuift.

Bedrijfsleven ondersteunen

In overleg met het Nederlandse bedrijfsleven stellen we een strategie op om de samenwerking te versterken, onze instrumenten effectiever en efficiënter te maken en onnodige administratieve lasten te voorkomen.⁸

⁶ Zie Regeerprogramma kabinet-Schoof (september 2024)

⁷ De Nederlandse Afrikastrategie 2023–2032, bijlage Kamerstuk 29 237, nr. 183

⁸ Uit de consultatie over het handelsbelang bleek de meerwaarde van een gesprek met een brede selectie van mkb, grote bedrijven en vertegenwoordigers. Dit vanwege de verschillende perspectieven, kansen en belangen van ontwikkelingshulp voor Nederlandse bedrijven.

We gaan intensiever samenwerken met het Nederlandse bedrijfsleven om bij te dragen aan innovaties en het oplossen van lokale problemen. Op die manier helpen we bedrijven hun marktpositie in opkomende markten verder te versterken. Deze combinatie van hulp en handel creëert extra kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven (vooral het mkb) in de zogeheten combinatielanden.⁹ Hierbij werken we samen met andere ministeries, zoals met het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) op voedselzekerheid en landbouw.

Meer binding van hulp en handel

Om Nederlandse bedrijven beter te positioneren voor internationale opdrachten, onderzoeken we de mogelijkheid om innovatieve opties toe te voegen aan het DRIVE instrumentarium voor infrastructuur.¹⁰ Er zijn landen die deze grenzen ook verkennen. Nederland moet hierin niet naïef zijn.

Denk aan de introductie van elementen van binding: een vorm van hulp waarbij Nederlandse bedrijven worden betrokken bij de totstandkoming van projecten. Of infrastructuur die ook ten goede komt aan Nederlandse handel. De OESO¹¹ biedt hier ook ruimte voor; in het belang van onze eigen economie gaan we die beter benutten.

Een andere mogelijkheid is het aanbieden van concessionele leningen¹² waarmee transacties met Nederlandse bedrijven in zijn geheel kunnen worden gefinancierd. Door meer maatwerk mogelijk te maken, kunnen we beter en sneller inspelen op lokale kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Handelsketens versterken

We versterken handelsketens die lokale en Nederlandse bedrijven met elkaar verbinden. Daarbij bevorderen we ook schone en eerlijke handel.¹³ In lage- en middeninkomenslanden helpen wij bedrijven en overheden om te voldoen aan de standaarden die voortkomen uit de Europese regels voor verantwoord ondernemen (denk aan wetgeving op het gebied van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO), regels voor ontbossingsvrije productie en arbeidsrechten). Ook blijven we via de Nationale Grondstoffenstrategie inzetten op de verduurzaming van ketens van kritieke grondstoffen. Op deze manier helpen we Nederlandse bedrijven aan stabiele toeleveranciers in de handelsketen. Dit beleid sluit aan op de steun in Nederland aan bedrijven om te voldoen aan IMVO.¹⁴

⁹ Dat zijn de 14 landen waar Nederland hulp en handel combineert: Bangladesh, Colombia, Egypte, Ghana, India, Indonesië, Ivoorkust, Kenia, Marokko, Nigeria, Oekraïne, Senegal, Vietnam en Zuid-Afrika.

¹⁰ DRIVE (Development Related Infrastructure Investment Vehicle): een programma waarmee het Ministerie van BZ investeringen in infrastructurele projecten faciliteert.

¹¹ De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) is een internationale organisatie waarin 38 landen samenwerken om sociaal en economisch beleid te bespreken, te bestuderen en te coördineren.

¹² Leningen met gunstiger voorwaarden dan die op de reguliere markt (zogenoemde «zachte» leningen).

¹³ Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp, Kamerstuk 36 600 XVII, nr. 13

¹⁴ In de Kamerbrief over handel wordt de Kamer hier verder over geïnformeerd. Deze brief verschijnt in het voorjaar 2025.

We willen extra geld mobiliseren om onze agenda van hulp, handel en investeringen uit te voeren. Dat doen we door ons beter te organiseren om geld van de Europese Commissie te krijgen voor de opschaling van Nederlandse initiatieven (EU-Delegated Cooperation).¹⁵ Daarnaast betrekken we het bedrijfsleven beter bij EU Global Gateway-initiatieven.¹⁶ Ook bevorderen we het ontsluiten van meer private financiering.

Voorbeeld: kansen creëren in de Oost-Afrikaanse tuinbouw

Met Nederlandse investeerders, producenten, toeleveranciers en logistieke bedrijven zetten we ons in voor de productie van landbouwgewassen uit Oost-Afrika. Dit doen we samen met lokale organisaties. Het doel is om de productie goedkoper, sneller en toekomstbestendiger te maken. Dit biedt kansen voor onze bedrijven én zorgt voor banen en inkomsten in landen in de regio, bijvoorbeeld in Kenia. Onze uitvoeringspartners en kennisinstellingen dragen hieraan bij. Ook werken we samen met de Europese Unie, als onderdeel van de Global Gateway-strategie. Zo versterken we met financiële en diplomatieke slagkracht de handelsketens tussen Afrika en Europa.

1.2 Veiligheid en stabiliteit

Spanningen, conflicten en oorlogen leiden tot instabiliteit. Daar hebben wij ook in Nederland last van. Bijvoorbeeld omdat handel wordt verstoord, gevaarlijke radicale groepen of criminelen meer ruimte krijgen, of omdat mensen bij ons asiel aanvragen. Ontwikkelingshulp kan een effectieve manier zijn om hier iets aan te doen. Landen waar mensen in hun levensonderhoud kunnen voorzien, waar jongeren kansen hebben, waar de economie draait en het bestuur functioneert, zijn vaak stabiele landen. En dat is ook goed voor Nederland.¹⁷

Dit kabinet investeert met ontwikkelingshulp gericht in onze eigen veiligheid. Daarbij volgen we de adviezen van de directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB), de onafhankelijke evaluatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. IOB constateert dat politieke, diplomatieke en programmatische inzet moeten samenhangen om effectief te zijn. Ook is het belangrijk dat we rekening houden met de gevoeligheden en de dynamiek van een conflict (conflictsensitief werken).¹⁸

We concentreren onze bijdrage op drie nabuurregio's van Europa. Deze regio's zijn belangrijk, omdat 80% van alle conflicten hier plaatsvinden. Bovendien lopen er meerdere drugs- en migratieroutes naar Europa doorheen:

- West-Afrika
- de Hoorn van Afrika
- het Midden-Oosten en Noord-Afrika (de MENA-regio)

In deze regio's werkt Nederland aan het bestrijden van mensensmokkel, illegale handel en rekrutering voor terrorisme.

¹⁵ Beantwoording van motie Kamminga, Kamerstuk 36 550 XVII, nr. 16.

¹⁶ De Global Gateway-strategie is een initiatief van de Europese Unie om wereldwijd ontwikkelingshulp, handel en diplomatie te bundelen en te investeren in grote projecten in de digitale, energie-, vervoers-, gezondheids- en onderwijssector.

¹⁷ Tijdens de consultaties over veiligheid, wezen de experts op het belang om langdurig aanwezig en in gesprek te blijven. Dit omdat er een directe relatie bestaat tussen het bouwen van vertrouwen en het creëren van stabiliteit.

¹⁸ IOB (2023), «Inconvenient Realities- An evaluation of Dutch contributions to stability, security and rule of law in fragile and conflict-affected contexts»

Ook zetten we ons in de nabuurregio's actief in om mensen eerlijker toegang te geven tot basisvoorzieningen zoals voedsel en water. Dit ondersteunt sociaal-economische ontwikkeling, helpt conflicten voorkomen en verlicht menselijke noden.

Daarnaast dragen we in de drie nabuurregio's bij aan het versterken van lokale politie en justitie. Ook willen we hier de toegang tot recht voor burgers vergroten.

Op die manier dragen we bij aan het doorbreken van de neerwaartse spiraal van wetteloosheid, criminaliteit en geweld tegen burgers. Dit helpt ook voorkomen dat mensen gedwongen een land moeten verlaten. Bovendien draagt onze inzet bij aan een veilige terugkeer van vluchtelingen naar hun eigen land. Dit doen we samen met onze partners in Europa en betrokken Nederlandse Ministeries (Defensie, Justitie en Veiligheid¹⁹).

In lijn met het Regeerprogramma blijft Nederland Oekraïne onverminderd politiek, militair, financieel en moreel steunen. Dit doet het kabinet bijvoorbeeld via het Nederlandse bedrijfsleven, in aanvulling op wat internationale financiële instellingen doen. Nederland draagt bij aan herstel van kritieke infrastructuur, zoals de gezondheidszorg en de energie- en watervoorziening. Ook dragen we bij aan humanitaire hulp.

Activiteiten buiten nabuurregio's afbouwen

Om onze schaarse middelen doelgericht in te zetten, bouwen we onze activiteiten buiten de nabuurregio's van Europa af. Zo beëindigen we ons regionaal programma in de Grote Meren in Afrika. Ook kijken we kritisch naar wat we binnen de nabuurregio's doen; we blijven alleen actief op plekken waar we duidelijk meerwaarde hebben en waar we kunnen bijdragen aan Nederlandse belangen.

Voorbeeld: gemeenschappen in de Sahel versterken

Nederland heeft belang bij een stabiel en veilig West-Afrika, met name de Sahel. Een instabiele Sahel is namelijk ook voor Nederland een risico: denk aan een mogelijke terroristische dreiging en irreguliere migratiestromen. Daarnaast hebben we er economische belangen, met name in de West-Afrikaanse kuststaten. Daarom blijft Nederland op verschillende niveaus actief in de Sahel. We werken hierbij nauw samen met de landen in de regio, waaronder de West-Afrikaanse kuststaten, en met internationale partners zoals EU-landen, de VS en de VN.

We proberen gemeenschappen in de Sahel een steun in de rug te geven: we nemen het initiatief om de bevolking te voorzien van voedsel en schoon drinkwater. We zetten in op basisgezondheidszorg voor meisjes en vrouwen. Dit doen we om mensen weer vertrouwen te geven in hun lokale overheid. Ook dragen we zo bij aan het oplossen van lokale conflicten. We voeren een kritische dialoog met de centrale overheid om te verzekeren dat onze programma's op het grensvlak van noodhulp, vredesopbouw en ontwikkeling ruimte krijgen. Dit doen we met Nederlandse kennis en kunde, aangevuld met financiering van de EU en andere internationale organisaties. Lessen uit het verleden nemen we ter harte.²⁰

¹⁹ Zie J&V (2024) halfjaarbrieven Georganiseerde, ondermijnende criminaliteit, Kamerstuk 29 911, nr. 454

²⁰ IOB (2023), *Inconvenient Realities*. Evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan stabiliteit, veiligheid en rechtsorde in fragiele contexten en conflictgebieden.

1.3 Migratie

Conflict, instabiliteit, armoede en massale jeugdwerkloosheid zorgen wereldwijd voor een toename van migratiebewegingen. Ook Nederland merkt hier de gevolgen van, in de vorm van asiel- en migratiedruk. Het kabinet kiest daarom voor een versterkte inzet op opvang in de regio en migratiesamenwerking met betrokken landen.

Opvang in de regio

In opvanglanden helpen we vluchtelingen en gastgemeenschappen een bestaan op te bouwen. Hierbij bouwen we onder andere voort op het succesvolle PROSPECTS-programma: een door Nederland opgezet internationaal partnerschap dat vluchtelingen en gastgemeenschappen in opvanglanden perspectief geeft.²¹ Via PROSPECTS krijgen zij toegang tot basisvoorzieningen, bescherming, onderwijs, en werk.

Daarnaast zetten we Nederlandse expertise in op het gebied van voedselzekerheid en watermanagement. Denk aan projecten die boeren helpen meer voedsel te verbouwen of die de drinkwatervoorziening verbeteren. Zo willen we mensen niet alleen weer toekomstperspectief geven, maar ook de kans verkleinen dat ze de gevaarlijke reis naar Europa moeten maken.

De afweging van vluchtelingen om door te migreren is afhankelijk van veel factoren. Toch is de kans groter dat vluchtelingen ervoor kiezen om in een opvangland te blijven als zij daar mogelijkheden zien om iets op te bouwen. Bovendien draagt deze aanpak bij aan veiligheid en stabiliteit – wat er ook voor zorgt dat minder mensen migreren.

De focus van opvang in de regio ligt op de Hoorn van Afrika, het Midden-Oosten, Moldavië (vanwege de oorlog in Oekraïne) en de regio Afghanistan.

Migratiesamenwerking

Nederland zoekt actief de samenwerking met herkomst- en doorreislanden in met name de nabuurregio's van Europa:

- West-Afrika (vooral de Sahel-regio)
- de Hoorn van Afrika
- het Midden-Oosten en Noord-Afrika (de MENA-regio)

Op die manier willen we terugkeer stimuleren, irreguliere migratie voorkomen en migranten bescherming bieden. We bouwen hierbij voort op ons COMPASS-partnerschap²² met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).

Flexibiliteit is hierbij een sleutelwoord. De focus op bepaalde landen kan door de jaren heen verschuiven, bijvoorbeeld omdat migratieroutes veranderen.

Het kabinet gaat ontwikkelingshulp duidelijker koppelen aan afspraken met landen op andere terreinen. Dat doen we in gelijkwaardige partnerschappen met herkomst- en doorreislanden.²³

²¹ PROSPECTS is een samenwerking van Nederland met UNHCR, UNICEF, ILO, de Wereldbank en de International Finance Corporation.

²² COMPASS: een strategische samenwerking tussen IOM en de Nederlandse overheid in 14 landen.

²³ De relevantie hiervan werd bevestigd in de consultaties met experts uit de migratiesector.

Het wederzijds belang staat voorop: binnen de partnerschappen willen we naast afspraken over migratie ook afspraken maken over bijvoorbeeld handel, hulp, politieke steun en inzet van Nederlandse expertise op voedselzekerheid, watermanagement en gezondheid. Ook zetten we in op afspraken over het tegengaan van irreguliere migratie, mensenhandel- en smokkel, terugkeer en re-integratie van migranten. In de brede dialoog die Nederland bijvoorbeeld met Marokko voert, zijn dit belangrijke onderwerpen. Met deze aanpak bouwen we aan de langetermijnrelatie met herkomst- en doorreislanden.

We dragen ook actief bij aan de brede partnerschappen van de EU met landen als Tunesië en Turkije. Migratie is hier ook een onderdeel van.

De Nederlandse inzet wordt gecoördineerd in de interdepartementale Taskforce Internationale Migratie, onder leiding van de Ministeries van Asiel en Migratie en Buitenlandse Zaken.

Voorbeeld: vrijwillige terugkeer ondersteunen

Nederland neemt zowel bilateraal als binnen de EU het voortouw bij het ontwikkelen van innovatieve oplossingen om migratie tegen te gaan. Binnen deze ambitie past ook een onderzoek naar intensievere samenwerking met Oeganda.

Nederland wil gehoor geven aan de wens van overheden in opvanglanden om, naast opvang in de regio, ook andere duurzame oplossingen voor ontheemding te stimuleren. Daarom brengen we de komende jaren de mogelijkheden voor vrijwillige terugkeer in kaart. Waar mogelijk ondersteunen we deze vrijwillige terugkeer ook financieel. Syrië is hier een voorbeeld van. Met deze aanpak bieden we mensen perspectief in hun land van herkomst en vergroten we het draagvlak in opvanglanden om mensen te blijven opvangen.

2. Doen waar Nederland goed in is

Nederland is een wereldspeler op gebieden als voedselzekerheid, watermanagement en gezondheid. Deze thema's zijn niet alleen van groot belang voor lage- en middeninkomenslanden, maar ook voor Nederland zelf. Veel landen willen op deze gebieden met ons samenwerken. Hier liggen ook grote kansen voor ons bedrijfsleven.

Dit kabinet maakt daarom een bewuste keuze: we zetten Nederlandse belangen op handel en economie, veiligheid en stabiliteit, en migratie centraal. En we richten ons op de thema's die bijdragen aan die belangen: watermanagement, voedselzekerheid en gezondheid.²⁴

2.1 Watermanagement

Nederland is een wereldleider in watermanagement en -technologie. Denk aan drinkwater, kustbescherming en waterzuivering. Nu wereldwijd steeds meer gebieden kampen met toenemende droogte of juist overstromingen, ligt hier een unieke kans én verantwoordelijkheid voor Nederland.

Voldoende, veilig en betrouwbaar water is een voorwaarde voor stabiele samenlevingen, veerkrachtige gemeenschappen en economische groei. Ook draagt het bij aan wereldwijde voedselzekerheid en gezondheid. Goed waterbeleid, slim watermanagement en toegang tot water en

²⁴ Opvolging van toezegging TZ202501-003 d.d. 20 november 2024 om in de beleidsbrief de Kamer nader te informeren over de Nederlandse inzet op water en voedselzekerheid.

sanitaire voorzieningen kunnen bovendien helpen om conflicten te voorkomen en migratie te verminderen.

Dit kabinet zet daarom sterker in op watermanagement.

Inzet Nederlandse expertise

We zetten de brede Nederlandse watersector in bij projecten en aanbestedingen. Door samenwerking en innovatie te stimuleren, vergroten we ons verdienvermogen én dragen we bij aan stabiliteit en perspectief voor lage- en middeninkomenslanden.²⁵ We ondersteunen landen met hun nationale waterstrategieën en het toekomstbestendig maken van hun watermanagement.²⁶

Actiever waterdiplomatie

We gaan de Nederlandse waterexpertise actiever uitdragen via waterdiplomatie, handelsmissies en ons postennet. We werken hierbij nauw samen met andere departementen. Ook hier maken we maximaal gebruik van de kennis en kunde van Nederlandse bedrijven en (kennis-)organisaties, en van lokale kennis in landen waarmee we samenwerken.

Private financiering aantrekken

We zetten extra in op het aantrekken van private financiering. Om meer impact te realiseren en opschaling mogelijk te maken, sluiten we onze programmering aan op investeringen van Nederlandse en internationale financiële instellingen.

Rampenparaatheid vergroten

Nederland spant zich sterker in om internationale rampenparaatheid te vergroten, onder meer door landen te helpen met preventieve maatregelen tegen overstromingen of droogte. Op dit terrein heeft Nederland veel expertise. Dit kan ook helpen om migratie en instabiliteit te voorkomen.

2.2 Voedselzekerheid

Voedselzekerheid wordt een steeds groter probleem. Door droogtes, overstromingen, conflicten en een groeiende wereldbevolking stijgen de (lokale) voedselprijzen. In bepaalde regio's wordt voldoende gezond en voedzaam eten voor steeds meer mensen onbereikbaar.

Nederland beschikt bij uitstek over de expertise om voedselproductie te vergroten en ondervoeding tegen te gaan. Onze agrofood-sector staat internationaal bekend om zijn *Dutch Diamond*-benadering: de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheid. Onze bedrijven hebben kennis en innovaties die in lage- en middeninkomenslanden vaak ontbreken. Denk aan precisie-landbouw, beter zaaizaad of bodemvruchtbaarheid.²⁷

²⁵ Dit kwam ook aan bod tijdens de ronde tafel met de Nederlandse watersector van het Netherlands Water Partnership.

²⁶ Zie ook Kabinetsreactie op IOB-evaluatie (2024) «Beleidscoherentie voor voedselzekerheid, water en klimaat».

²⁷ Bedrijven gaven in de consultaties over voedselzekerheid aan dat zij voor hun werk in deze markten samenwerking met ngo's, kennisinstellingen en de overheid nodig hebben.

Lokale voedselproductie versterken

Nederland helpt landen de lokale voedselproductie te versterken, en vergroot de toegang van producenten en consumenten tot lokale voedselmarkten. Ook zet Nederland zich in om ondervoeding te verminderen door gezond en betaalbaar voedsel beschikbaar te maken voor arme consumenten. We doen dit onder meer via UNICEF en GAIN (een internationale voedingsorganisatie die samenwerkt met bedrijven en andere organisaties). Zo dragen we bij aan economische ontwikkeling en stabiliteit.

Investerings koppelen aan grotere programma's

Om zichtbaar aan Nederlandse belangen bij te dragen, moeten investeringen brede impact hebben en een hefboom zijn voor opschaling. We gaan daarom geen eigen, losstaande projecten meer doen: we koppelen onze investeringen aan grotere regionale programma's, zoals die van de Wereldbank, de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, het International Fund for Agricultural Development (IFAD) en andere EU-lidstaten via Team Europe.²⁸ We schalen publiek-private programma's op waarin Nederlandse bedrijven bijdragen aan de lokale ontwikkeling van een duurzame voedsel economie.²⁹

Landrechten beter regelen

Tot slot zet Nederland zich via actieve voedseldiplomatie in voor beter landbouw- en voedselbeleid in lage- en middeninkomenslanden. Denk aan het verduidelijken van landrechten, een beter zaaizaadbeleid en het uitvoeren van nationale voedselstrategieën. Dit doen we in samenwerking met het Ministerie van LNV.

Door Nederlandse kennis en expertise op deze manieren in te zetten, bevorderen we onze handelskansen, gaan we migratie tegen en dragen we bij aan mondiale stabiliteit, zowel op korte als lange termijn.

2.3 Gezondheid

Gezonde mensen kunnen volwaardiger meedoen aan de maatschappij. Wanneer goede zorg beschikbaar is, hebben mensen ook minder reden om hun land te verlaten. Daarnaast helpt toegang tot gezondheidszorg om de ongelijkheid voor vrouwen en meisjes te verkleinen. Hun keuzevrijheid neemt toe en ze kunnen zelfstandiger meedoen aan de maatschappij. Dit kan conflicten voorkomen en zorgen voor veerkrachtiger samenlevingen.

Daarnaast is het zaak de verspreiding van infectieziekten tegen te gaan; de coronapandemie heeft laten zien hoe schadelijk die kunnen zijn. Tropische ziektes zoals malaria en dengue komen op steeds meer plekken voor. Uiteindelijk kunnen ze ook voor Nederland een bedreiging vormen.

Daarom blijft Nederland bijdragen aan de verbetering van de volksgezondheid wereldwijd. Dit doen we langs de lijnen van de Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie, in samenwerking met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.³⁰

²⁸ Zie Kabinetsreactie op IOB-evaluatie (2024) «Beleidscoherentie voor voedselzekerheid, water en klimaat».

²⁹ Beantwoording van de motie Amhaouch, Kamerstuk 33 625, nr. 350.

³⁰ Beantwoordt aan toezegging TZ202410-080 Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie 2023-2030: Samen zorgen voor gezondheid wereldwijd.

Betere zorg voor vrouwen en meisjes

Betere gezondheidszorg betekent meer stabiliteit, meer handel, en meer toekomstperspectief. Vooral goede gezondheidsdiensten voor vrouwen, meisjes en kwetsbare groepen zijn hiervoor belangrijk. We gaan dus meer inzetten op innovaties om de toegang tot zorg te vergroten en barrières weg te nemen. Nederland heeft veel kennis en ervaring op dit gebied.³¹

Nederland spant zich ook in om moeder- en kindersterfte terug te dringen. Bijvoorbeeld via vaccinatieprogramma's en informatiecampagnes. Daarnaast zetten we in op Nederlandse innovaties om mensen in afgelegen gebieden te helpen met zorg. Denk aan het opsporen van ziektes of risico's tijdens de zwangerschap.

Bovendien voert Nederland samen met maatschappelijke organisaties en internationale partners programma's uit op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Via deze programma's helpen we vrouwen veilig te bevallen; ook geven we hen toegang tot voorbehoedsmiddelen en veilige abortus. Op deze manier dragen we bij aan het voorkomen van grotere gezondheidsproblemen. Door deze programma's gaan zij naar gezondheidsklinieken, ontvangen zorg en worden ziektes vroegtijdig ontdekt. Dit verkleint de kans op pandemieën.³²

Basiszorg zuidelijke landen verbeteren

Met publiek-private samenwerking via bijvoorbeeld de Dutch Global Health Hub koppelt Nederland zijn expertise op het gebied van zorg gerichter aan de vraag van zuidelijke landen. Daarnaast willen we dat Nederlandse zorgbedrijven betere toegang hebben tot het bestaande instrumentarium voor investeringen en export. Dit doen we door in overleg met de sector knelpunten weg te nemen en als het nodig is extra financiering te bieden.

3. Doen wat nodig blijft: humanitaire hulp

In 2024 waren er wereldwijd honderden miljoenen slachtoffer van natuurrampen, geweld en oorlog. In het oog springen het grote leed in het Midden-Oosten, Soedan en Oekraïne. Maar er zijn tal van andere landen waar mensen zich ook in nood bevinden. Nederland laat deze mensen niet in de steek. Ook in een tijd van bezuinigingen blijven we actief bijdragen aan het internationale hulpsysteem.

Steun aan humanitaire organisaties

Om mensen in nood te kunnen helpen, blijft Nederland humanitaire hulporganisaties steunen. Dat gebeurt financieel met meerjarige flexibele bijdragen aan de Verenigde Naties, de Rode Kruisbeweging en de Dutch Relief Alliance. Daarnaast is het versterken van lokale hulporganisaties een Nederlandse prioriteit, omdat zij snel en effectief kunnen reageren bij crises.

Veiligheid van hulpverleners

Nederland blijft zich onverminderd inzetten voor de veiligheid van hulpverleners. In 2024 overleden 378 hulpverleners tijdens hun werk; een verdubbeling van het tienjarig gemiddelde. Dit moet stoppen. Daarom

³¹ Dit komt uit de consultaties met betrokkenen uit de gezondheidssector.

³² Beantwoording motie Kamminga, Kamerstuk 36 180, nr. 111 en invulling motie Dobbe c.s., Kamerstuk 36 180, nr. 107.

bevordert het kabinet onder meer de door Nederland gesponsorde VN-resolutie 2730, over de bescherming van humanitaire hulpverleners. Ook investeert Nederland in training om hen voor te bereiden op risico's.

Binnenkort ontvangt u de jaarlijkse brief Humanitaire Hulp en Diplomatie, met een overzicht van de financiële en diplomatieke inzet voor 2025.

4. Hoe Nederland te werk gaat

Op het internationale toneel is en blijft Nederland een betrouwbare partner. Wij staan voor onze handtekening. Ook nu we moeten bezuinigen, komen we onze afspraken na. Dit kabinet kiest wel voor meer focus: we zijn op minder thema's actief en werken met de organisaties die hierbij het meest effectief zijn.

1. Nakomen internationale verplichtingen

We houden ons in onze programma's aan juridische verplichtingen en komen bindende internationaalrechtelijke en verdragsmatige verplichtingen te goeder trouw na.

2. Goede overdracht

Als we stoppen met een bepaalde activiteit, doen we dit op een verantwoorde manier, waarbij we gebruik maken van geleerde lessen. We zorgen voor een duidelijke exitstrategie voor elke nieuwe activiteit.

3. Landensamenwerking

Als handelsland hebben we baat bij een sterke internationale positie. Daarom houden we onze relaties in landen waar we aan ontwikkelingshulp doen, zoveel mogelijk in stand. Wel gaan we de samenwerking op punten anders inrichten. Dat kan gevolgen hebben voor onze ambassades en consulaten.

Op het gebied van veiligheid en stabiliteit concentreren we ons vooral op landen die belangrijk zijn voor Nederland. In plaats van programma's in 22 landen gaan we werken in drie nabuurregio's:

- West-Afrika (met name de Sahel)
- de Hoorn van Afrika
- het Midden-Oosten en Noord-Afrika (de MENA-regio)

In deze regio's richten we ons vooral op het vergroten van de veiligheid en stabiliteit, het tegengaan van migratie en op basisvoorzieningen.

In stabiele lage- en middeninkomenslanden (inclusief de zogenoemde combinatielanden) werken we, via de Nederlandse vertegenwoordigingen, aan handels- en investeringskansen die ten goede komen aan het Nederlandse verdienvermogen. Zo dragen we ook bij aan de lokale economie.

We streven naar relaties waarvan iedereen profiteert, zowel Nederland als de landen waarmee we samenwerken. Daarbij werken we zoveel mogelijk met organisaties uit het land zelf (de lokaal-geleide aanpak).³³ We zetten meer in op een gelijkwaardige dialoog met de lokale autoriteiten en andere betrokkenen. Dit is in lijn met de Nederlandse Afrikastrategie. Het

³³ Zie werkdefinitie in OESO-DAC (2024), «Pathways Towards Effective Locally Led Development Co-operation»

in deze brief voorgestelde beleid versterkt deze strategie vanwege de nadruk op wederzijdse belangen.

Daardoor sluiten we meer aan bij de vraag uit het land zelf en bij wat er al wordt ondernomen. Dat is effectiever dan vanuit het buitenland te bepalen wat relevant is voor een land.³⁴ De uitvoering van de actie-agenda van de Afrika-strategie brengen we in lijn met deze beleidsbrief Ontwikkelingshulp.³⁵

4. Samenwerking met lokale en Nederlandse organisaties

Het kabinet kiest ervoor om meer samen te werken met lokale (hulp)organisaties, in plaats van met internationaal opererende ngo's. Onderzoeken van de OESO en het Britse Overseas Development Institute tonen aan dat lokaal geleide projecten beter werken en beter aansluiten bij de behoeften van mensen in die landen.³⁶

De huidige werkwijze binnen het beleidskader Versterking Maatschappelijke Middenveld, waarbij overheidsgeld voor ontwikkelingswerk via grote en complexe samenwerkingsverbanden van ngo's wordt uitgegeven, is bureaucratisch en niet altijd efficiënt. Daar gaan we zo niet mee door.

Maatschappelijke organisaties kunnen een belangrijke rol spelen bij effectieve ontwikkelingshulp. We blijven daarom samenwerken met deze organisaties als dit de belangen van Nederland ondersteunt, of als samenwerking bijdraagt aan de kernthema's van ons beleid. Daarnaast komt er een doelmatiger samenwerkingskader met maatschappelijke organisaties. De uitgangspunten daarvoor staan in de Kamerbrief van 11 november 2024.³⁷ De terreinen waarop we samenwerken zijn:

- Bestrijden hiv/aids epidemie
- Tegengaan schadelijke praktijken (zoals meisjesbesnijdenis)
- Stimuleren vrouwelijk ondernemerschap
- Bevorderen schone en eerlijke handel
- Tegengaan geweld tegen vrouwen en steun aan vrouwenrechtenverdedigers
- Vrouwen, vrede en veiligheid³⁸
- Beschermen en promoten van mensenrechten en fundamentele vrijheden voor iedereen
- Stimuleren Nederlandse particuliere initiatieven

Dit samenwerkingskader wordt in de loop van 2025 uitgewerkt. In het voorjaar van 2025 wordt de Kamer hierover geïnformeerd. In januari 2025 is de Kamer geïnformeerd over de opvolging van aangenomen moties en toezeggingen over de toekomstige samenwerking met het maatschappelijk middenveld en mondiale gezondheidszorg.³⁹

³⁴ Zie OESO-DAC (2024) «Guidance on scaling development outcomes»

³⁵ In antwoord op motie Boswijk, Kamerstuk 36 600 V, nr. 30

³⁶ OESO-DAC Peer Review Netherlands development cooperation, 2023, en ODI (2024), «Why aren't we there yet? Understanding and addressing donor barriers to localization in climate adaptation».

³⁷ Zie Kamerbrief Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp, Kamerstuk 36 600 XVII, nr. 13

³⁸ Beantwoordt motie-Boswijk c.s., Kamerstuk 36 600 XVII, nr. 27

³⁹ Kamerbrief t.b.v. commissiedebat «Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp», Kamerstuk 36 600 XVII, nr. 55

5. Ondersteuning van Nederlandse kleine particuliere initiatieven

Nederlanders zijn betrokken bij ontwikkelingslanden. Het kabinet gaat na waar de overheid deze betrokkenheid zou kunnen ondersteunen. We willen ervoor zorgen dat de visie van Nederlanders waar mogelijk wordt meegenomen in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid – vooral als het gaat om water, voedsel en gezondheid.⁴⁰

6. Beleidscoherentie

Het kabinet blijft inzetten op beleidscoherentie voor ontwikkeling; dat betekent dat we ervoor zorgen dat ons nationale en ontwikkelingsbeleid op elkaar is afgestemd en geen onbedoelde negatieve effecten heeft op andere landen. Mogelijke negatieve effecten proberen we zo klein mogelijk te houden.

7. Samenwerking met internationale organisaties

Grensoverschrijdende problemen vragen om internationale samenwerking. Denk aan afspraken over handel, migratie of het mobiliseren van internationaal kapitaal voor lage- en middeninkomenslanden.

Samenwerken met internationale organisaties is een middel om bij te dragen aan onze belangen en thema's. We kijken daarbij in de eerste plaats naar wat we willen bereiken. Daarna bepalen we met welke organisatie dat het beste kan.

We blijven betalen aan ontwikkelingsbanken en VN-organisaties, als deze vanwege hun schaal en expertise meer impact kunnen hebben dan afzonderlijke landen. Daarbij kijken we wel kritischer naar vrijwillige extra bijdragen aan de VN. De invloed die Nederland via bijdragen kan uitoefenen op internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties en de Wereldbank, speelt daarbij een rol. Internationale organisaties die snel moeten handelen bij rampen of crises, blijven we steunen.

Op dit moment winnen Nederlandse bedrijven jaarlijks voor ongeveer 550 miljoen euro aan aanbestedingen van de VN, en voor ongeveer 150 miljoen euro bij de ontwikkelingsbanken. Het kabinet wil dit verder stimuleren.

Ook in Europees verband werken we samen om meer invloed uit te oefenen en de effectiviteit van onze ontwikkelingshulp te vergroten. Dit is aanvullend op wat de Europese Commissie doet: die werkt ook mede namens Nederland aan ontwikkelingshulp.

8. Hulp als hefboom

Waar we meerwaarde hebben, zetten we ons geld in als hefboom om zo ook een Nederlands stempel te kunnen drukken op de programma's van de EU, internationale organisaties en ontwikkelingsbanken. Dit doen we onder meer met ambitieuze inzet op EU-Delegated Cooperation.⁴¹ Als *Global Gateway*-projecten kansen bieden voor Nederlandse bedrijven, spelen we daar zo goed mogelijk op in.

⁴⁰ Zie kabinetsreactie op het AIV briefadvies (2024) «Onlosmakelijk verbonden: SDG's in Nederland en de rest van de wereld».

⁴¹ Via Delegated Cooperation kan EU-geld worden ingezet voor gezamenlijke programma's van lidstaten en de Europese Commissie.

Op de kernthema's voedselzekerheid, watermanagement en gezondheid bundelt Nederland krachten met multilaterale organisaties – in het bijzonder met internationale financiële instellingen. We zetten onze expertise en financiële middelen in om grotere fondsen te mobiliseren.

We werken samen met pensioenfondsen en andere financiers die in lage- en middeninkomenslanden mogelijkheden zien om te investeren in infrastructuur, banen en energievoorziening. Zo ontsluiten we private financiering voor ontwikkeling en creëren we kansen voor het bedrijfsleven. Het Nederlandse ILX-fonds is hier een goed voorbeeld van: dankzij een kleine overheidsbijdrage investeren pensioenfondsen miljarden in landen waar we ontwikkelingshulp uitvoeren. Zo kunnen we ook met een kleiner budget ontwikkelingsrendement halen.

9. Sturen op effectiviteit

We houden vanaf het begin rekening met evalueerbaarheid en meetbaarheid van onze programma's. Heldere doelstellingen maken het mogelijk om te kunnen evalueren of het beleid relevant, doelmatig en effectief is geweest. Ook kunnen we zo tussentijds bijsturen.

Realisme is belangrijk; ontwikkelingsresultaten vergen een lange adem. Ook zijn er risico's, zeker in fragiele landen. We wegen die zorgvuldig af. We gaan nog meer datagedreven werken, en leggen de nadruk op wat bewezen effectief is. Aandacht voor vrouwen, meisjes en kwetsbare groepen is belangrijk voor effectiviteit van onze programma's.

We leren van evaluaties en gebruiken de lessen voor de aanpassing of verantwoorde uitfasering van programma's. We werken momenteel aan een nieuwe verantwoordingssystematiek, waarin we verbetervoorstellen van de vaste Kamercommissie BHO meenemen.⁴² Dit leidt naar verwachting tot een nieuwe aanpak die resultaten inzichtelijk maakt, voor een goede verantwoording zorgt en onnodige bureaucratie vermindert – zowel in beleid als uitvoering.

5. Bezuinigingen en keuzes

In het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma is afgesproken om fors te bezuinigen op het budget voor ontwikkelingshulp (Official Development Assistance, ODA): structureel 2,4 miljard euro vanaf 2027, bijna een derde van het totaal. Tegelijkertijd is afgesproken dat maximaal 10% van het budget voor ontwikkelingshulp wordt uitgegeven aan de eerstejaars opvang van asielzoekers.

Het kabinet vult deze bezuiniging zorgvuldig in, en maakt met beperkte middelen scherpe keuzes. Zoals vastgelegd in het regeerprogramma richt ons beleid zich explicieter op wat echt belangrijk is voor Nederland: onze belangen op handel en economie, veiligheid en stabiliteit, en migratie. In landen concentreren we ons op de thema's die de Nederlandse belangen ondersteunen: watermanagement, voedselzekerheid en gezondheid. Een belangrijk onderdeel blijft het bieden van humanitaire hulp waar dit nodig is.

Het kabinet wil dit doen op de volgende manier:

- Binnen het beschikbare budget wordt extra geld vrijgemaakt voor veiligheid en stabiliteit, migratie, voedselzekerheid, en watermanagement.

⁴² Vaste Commissie BHO, besluitenlijst procedurevergadering 26.9.2024

- De reeds aanzienlijke budgetten voor handel, gezondheid en humanitaire hulp worden zoveel mogelijk ontzien in de definitieve invulling van de bezuinigingsopgave.

De volgende onderwerpen zijn niet langer een doel op zich. We bouwen de budgetten hiervoor af na afloop van de lopende contractuele verplichtingen. Voorbeelden van wat Nederland niet meer gaat doen:

- **Vrouwenrechten en Gendergelijkheid.** Afbouw financiële steun voor de politieke participatie van vrouwen, UN Women en het programma Leading from the South (gericht op lokale vrouwenorganisaties).
- **Beroeps- en hoger onderwijs.** Geen start van het langjarig beroeps- en hoger onderwijsprogramma in Afrika, inclusief beurzenprogramma.
- **Sport, cultuur en ontwikkeling.** Geen steun meer aan initiatieven om met sport, kunst en cultuur ontwikkeling en samenwerking te bevorderen.

De budgetten voor de volgende onderwerpen worden verminderd. Voor deze onderwerpen zijn maar beperkt mogelijkheden voor nieuwe contractuele verplichtingen. Voorbeelden van waar we onze inzet gaan verminderen:

- **Klimaat.** Geen geld meer voor kleinschalige hernieuwbare energie. We stoppen met regionale klimaatfondsen.
- **Maatschappelijk middenveld.** Vanuit het beleidskader geen geld meer voor klimaat, voedselzekerheid en water. Geen lobby meer in Nederland of op internationaal niveau, zoals bij de Verenigde Naties.
- **Multilaterale samenwerking.** Een aanzienlijke vermindering (rond de 50 procent) op de jaarlijkse kernbijdragen voor UNICEF en UNDP. Ook wordt het programma voor plaatsing van Junior Professional Officers bij de VN gehalveerd naar ongeveer 20 personen.

Nederland blijft zijn aandeel aan internationale klimaatfinanciering leveren. Dit doen we in eerste instantie door onze financiële inzet op watermanagement en voedselzekerheid ook te richten op het tegengaan van de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Waar mogelijk versterken we dit met private investeringen en via samenwerking met Nederlandse bedrijven. Voorwaarde is wel dat Nederland geen kansen op hulp en handel moet missen door de focus op klimaatrelevante activiteiten. Voor het overige dragen we bij aan de belangrijkste internationale klimaatfondsen die vallen onder het subartikel klimaat (2.3).

Er blijft geld beschikbaar voor het nieuwe kader maatschappelijk middenveld, al is dit een stuk minder dan onder vorige kabinetten.

Binnen het begrotingsartikel multilaterale samenwerking worden de kernbijdragen (voorheen algemene vrijwillige bijdragen genoemd) aan programma's van de VN verlaagd. Wel blijft financiering voor VN-organisaties mogelijk vanuit de belangen en thema's, als dit nodig is om ons beleid effectiever te maken – bijvoorbeeld omdat VN-organisaties ons beleid kracht kunnen bijzetten (hefboomwerking).

Via de EU blijft Nederland nog wel bijdragen aan de onderwerpen waarvoor de budgetten worden afgebouwd.

De voorgenomen bezuinigingen gaan dus niet alleen over minder, maar ook over beter. Nederlandse belangen worden leidend, en Nederlandse expertise komt centraal te staan. Door deze focus aan te brengen, verwacht het kabinet Nederlandse ontwikkelingshulp relevanter en effectiever te maken.

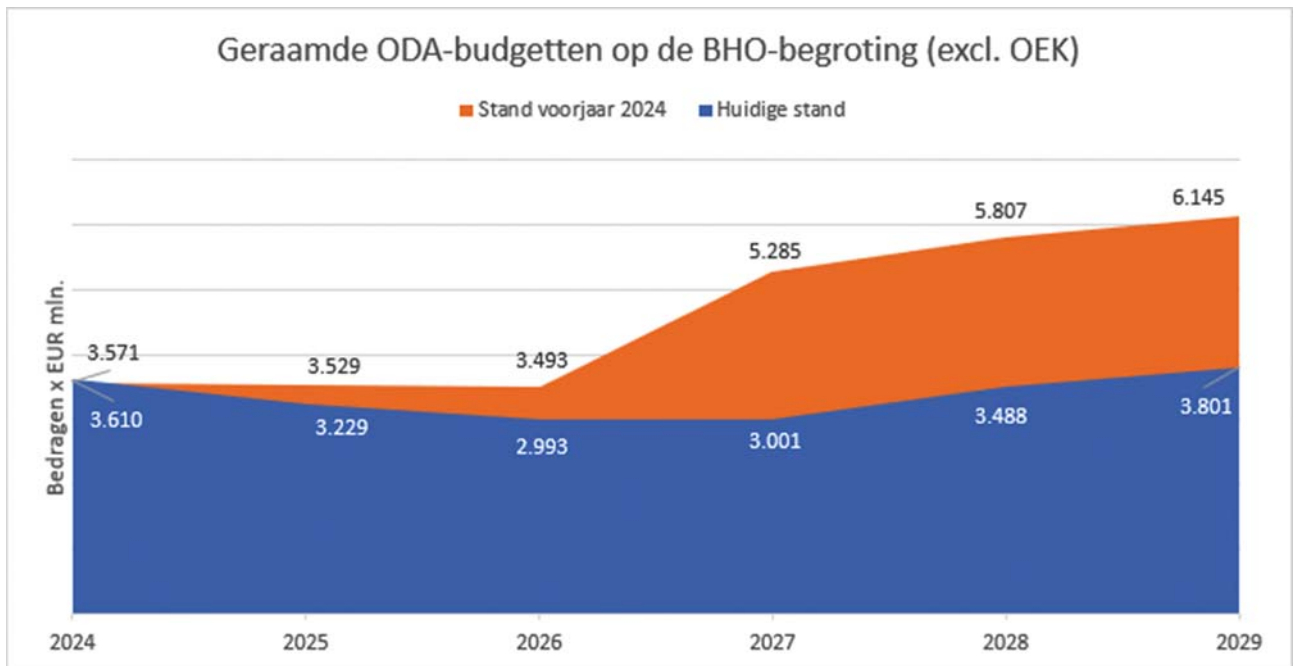
De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp,
R.J. Klever

Bijlage: bezuinigingsopgave BHO 2026-2030

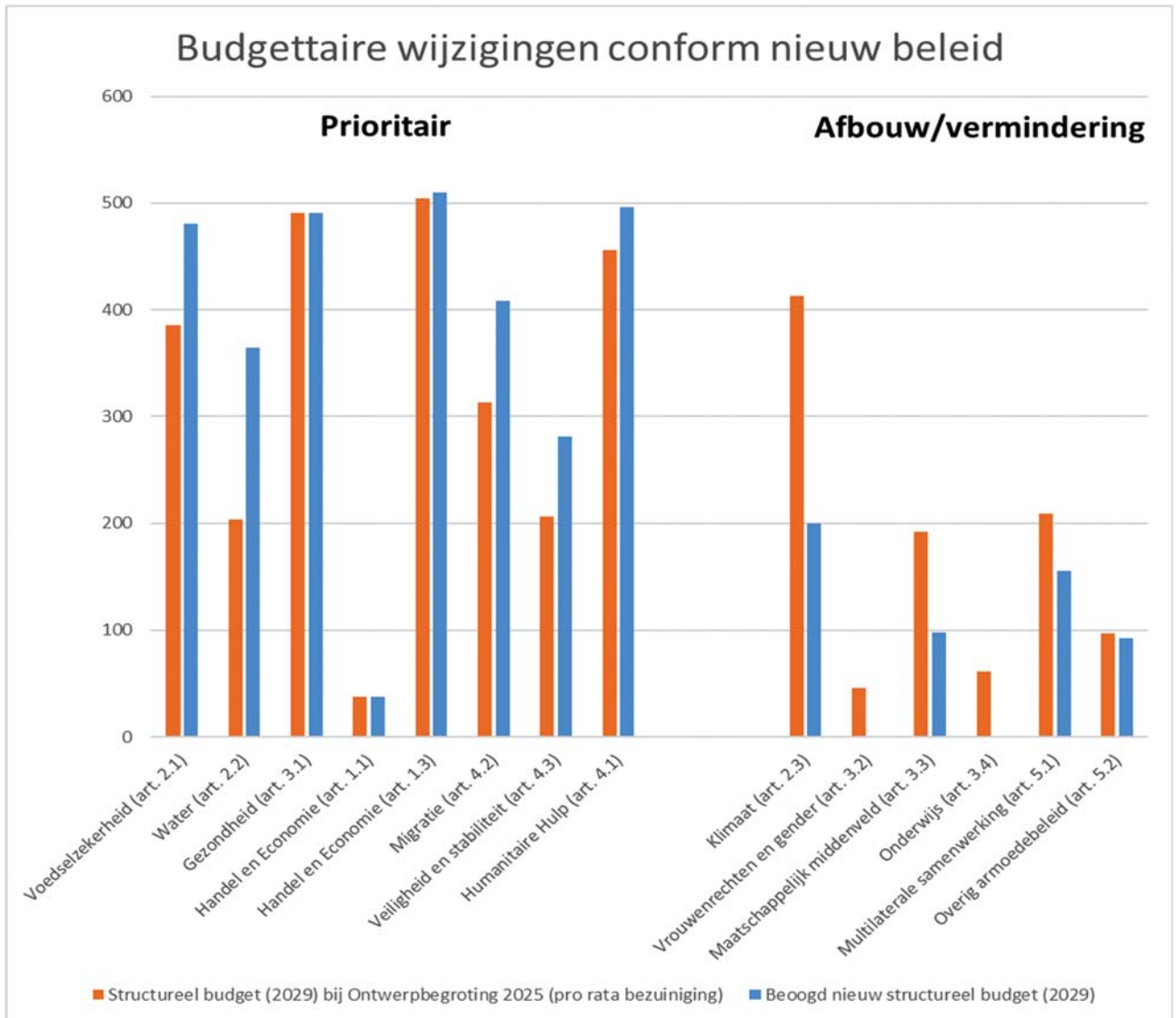
Effect bezuinigingen Hoofdlijnenakkoord

In het Hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat er vanaf 2027 jaarlijks 2,4 miljard euro wordt bezuinigd op ontwikkelingshulp. Het grootste deel hiervan wordt bezuinigd op de BHO-begroting, omdat het grootste deel van het ODA-budget op deze begroting staat. Het overige deel van deze 2,4 miljard euro wordt bezuinigd op ODA-budgetten op andere begrotingen (waaronder de BZ-begroting).

Deze figuur geeft het effect weer van de bezuiniging op het budget voor ontwikkelingshulp dat op de BHO-begroting staat. Zonder deze bezuinigingen zou het budget voor ontwikkelingshulp op de BHO-begroting in 2029 (het einde van de begrotingshorizon ten tijde van het Hoofdlijnenakkoord) zijn doorgegroeid naar ca. 6,1 miljard euro. Door de afspraken uit het Hoofdlijnenakkoord blijft er in 2029 een budget over van ca. 3,8 miljard euro.

De bezuinigingen op het budget voor ontwikkelingshulp voor 2026 en verder zijn voorlopig naar rato van omvang verdeeld over de verschillende beleidsartikelen, zoals beschreven in de Ontwerpbegroting BHO 2025 (pro rata bezuiniging). In de budgetten zal worden geschoven om deze in lijn te brengen met de nieuwe beleidsprioriteiten voor ontwikkelingshulp. Dit betekent dat er vergeleken met de Ontwerpbegroting (pro rata bezuiniging) meer geld gaat naar de belangen handel en economie, veiligheid en stabiliteit en migratie en naar de thema's voedselzekerheid, water, gezondheid en humanitaire hulp. De budgetten op de overige beleidsartikelen worden afgebouwd of verminderd. De nieuwe structurele budgetten per beleidsartikel aan het einde van de meerjarenperiode van de begroting (de begrotingshorizon) zijn weergegeven in deze figuur. De nieuwe budgetten worden middels de 1^e suppletoire begroting BHO 2025 voorgelegd aan de Kamer.

De tabel hieronder geeft het meerjarig budget op de BHO-begroting. Voor elk jaar geeft de eerste kolom de stand in de 1^e suppletoire begroting 2024 (Kamerstuk 36 550 XVII). Bij de ontwerpbegroting 2025 (Kamerstuk 36 600 XVII) zijn de bezuinigingen op ontwikkelingshulp uit het Hoofdlijnenakkoord voor 2026 en verder voorlopig naar rato van omvang verdeeld over de verschillende budgetten op de begroting. Dit is de huidige stand van de budgetten op de BHO-begroting. In 2027 en de jaren daarna stond op verdelartikel 5.4 een buffer gereserveerd om fluctuaties gedurende het jaar op te kunnen vangen, zoals de toerekening van uitgaven van de eerstejaarsopvang van asielzoekers. Deze buffer is bij de ontwerpbegroting 2025 vrijwel volledig ingezet om de bezuinigingen uit het Hoofdlijnenakkoord deels op te vangen. De toerekening van uitgaven van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen is in het Hoofdlijnenakkoord gemaximeerd op 10% van het ODA-budget vanaf 2027. Het verschil tussen de huidige toerekening en de maximale toerekening blijft zekerheidshalve op de buffer staan.

De derde kolom laat zien wat per jaar de nieuwe budgetten zijn na definitieve invulling van de bezuinigingen. De bezuinigingen worden herverdeeld conform de nieuwe beleidsprioriteiten, wat betekent dat de budgetten voor de belangen handel en economie, veiligheid en stabiliteit en migratie en de thema's voedselzekerheid, water, gezondheid en humanitaire hulp zullen stijgen ten opzichte van de ontwerpbegroting 2025 (pro rata bezuiniging). Voor de nieuwe budgetten geldt dat deze onder voorbehoud zijn van de voorjaarsbesluitvorming en goedkeuring door het parlement. De tabel geeft de volgende standen weer:

- Budget was: de stand voor de bezuinigingen uit het Hoofdlijnenakkoord (stand 1^e suppletoire begroting 2024).
- Huidige stand: de huidige pro rata verdeling van de bezuinigingen uit het Hoofdlijnenakkoord (stand Ontwerpbegroting 2025).
- Budget wordt: de nieuwe budgetten na aanpassing o.b.v. de nieuwe beleidsprioriteiten.

	2026			2027			2028			2029			2030		
	Budget was	Huidige stand	Budget wordt	Budget was	Huidige stand	Budget wordt	Budget was	Huidige stand	Budget wordt	Budget was	Huidige stand	Budget wordt	Budget was	Huidige stand	Budget wordt
<i>Bedragen x EUR mln.</i>															
1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	614	539	544	709	544	550	709	596	601	711	638	643	-	638	643
1.1 Duurzame handelsystemen	38	33	33	41	34	34	41	36	36	41	38	38	-	38	38
1.2 Nederlandse handel (non-ODA)	97	97	97	95	95	95	95	95	95	95	95	95	-	95	95
1.3 Handel en Economie**	479	409	414	573	415	420	573	465	470	575	505	510	-	505	510
2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	1.003	852	876	1.144	827	860	1.144	927	964	1.142	1.001	1.044	-	1.001	1.044
2.1 Voedselzekerheid	413	326	379	439	318	382	439	356	438	439	385	480	-	385	480
2.2 Water	209	165	254	232	167	277	232	188	326	232	203	364	-	203	364
2.3 Klimaat	381	360	243	473	342	200	473	383	200	471	413	200	-	413	200
3. Sociale vooruitgang	739	642	526	900	651	506	900	729	552	900	789	588	-	789	588
3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	438	404	404	559	405	405	559	453	453	559	490	490	-	490	490
3.2 Vrouwenrechten en gender	46	37	2	52	38	1	52	42	0	52	46	0	-	46	0
3.3 Maatschappelijk middenveld	193	153	119	219	158	100	219	177	99	219	192	98	-	192	98
3.4 Ondervijis	61	48	1	70	50	0	70	56	0	70	61	0	-	61	0
4. Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	989	842	958	1.112	804	948	1.112	901	1.082	1.112	975	1.185	-	975	1.185
4.1 Humanitaire Hulp	520	411	433	520	376	403	520	421	456	520	456	496	-	456	496
4.2 Migratie**	338	267	319	357	258	323	357	289	371	357	313	408	-	313	408
4.3 Veiligheid en stabiliteit**	131	164	205	235	170	221	235	190	255	235	206	281	-	206	281
5. Multilaterale samenwerking en overige inzet	276	245	215	351	266	260	350	284	411	348	305	462	-	305	462
5.1 Multilaterale samenwerking	217	245	144	238	173	139	238	194	150	236	208	156	-	208	156
5.2 Overig armoedebeleid	60	73	71	113	93	91	112	89	87	112	97	93	-	97	93
5.3 Oekraïne*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0
5.4 Buffer	0	-1	-1	1.194	30	30	1.716	173	174	2.056	213	213	-	213	213
Totaal	3.621	3.119	3.119	5.410	3.123	3.123	5.932	3.610	3.610	6.269	3.922	3.922	-	3.922	3.922

* De Nederlandse steun aan Oekraïne wordt niet betaald uit de BHO-begroting, maar uit algemene middelen.

** De namen van subartikelen 1.3, 4.2 en 4.3 zullen bij de Ontwerpbegroting 2026 worden aangepast conform de belangen van de nieuwe BHO-beleidsinzet.